

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
“КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ ІМЕНІ ІГОРЯ
СІКОРСЬКОГО”**

КАФЕДРА ТЕОРІЇ, ПРАКТИКИ ТА ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

КУРСОВА РОБОТА

з дисципліни

“ПЕРЕКЛАД ТА РЕДАГУВАННЯ ФАХОВИХ ТЕКСТІВ”

на тему: **ФУНКЦІОНУВАННЯ ТЕРМІНІВ-НЕОЛОГІЗМІВ В
АНГЛОМОВНИХ НАУКОВО-ФАНТАСТИЧНИХ ТЕКСТАХ ТА
ЗАСОБИ ЇХ ПЕРЕКЛАДУ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ**

Студентки 4 курсу групи ЛА-381

спеціальності 035 “Філологія”

Костенко Олени Андріївни

науковий керівник Зайченко Ю.О.

Кількість балів: _____ Оцінка _____

Члени комісії _____

(підпис) (вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

(підпис) (вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

(підпис) (вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРИТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ НЕОЛОГІЗМІВ.....	6
1.1. Поняття і типологія неологізмів.....	6
1.2 Функції авторських неологізмів у художньому тексті.....	13
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1	19
РОЗДІЛ 2 СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ АВТОРСЬКИХ НЕОЛОГІЗМІВ... ..	20
2.1 Способи перекладу авторських неологізмів.....	20
2.2 Лінгвістичні особливості okazionalizmів з позицій перекладознавства.....	26
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2.....	30
РОЗДІЛ 3 ФУНКЦІОНУВАННЯ OKAZIONALIZMІВ У ТЕКСТІ ТВОРУ “1984” ДЖОРДЖА ОРВЕЛЛА, ЇХНЯ СЕМАНТИКА ТА ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ.....	31
3.1. Класифікація авторських неологізмів в творі за частинами мови.....	31
3.1.1 Іменники.....	31
3.1.2 Дієслова.....	34
3.1.3 Прикметники.....	35
3.1.4 Прислівники.....	37
3.2 Функціонування okazionalizmів у романі “1984” Дж. Орвелла.....	37
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3	39
ВИСНОВКИ.....	40
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	41
ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ.....	47
ДОДАТОК А. ПРИКЛАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ АВТОРСЬКИХ НЕОЛОГІЗМІВ З ТВОРУ ДЖ. ОРВЕЛЛА "1984".....	48

ВСТУП

Наукова фантастика є одним з найпопулярніших жанрів у художній літературі. Інтерес до фантастичних творів виник ще в ХІХ столітті, але цей жанр і зараз приваблює читачів. Це легко пояснити: наукова фантастика як літературний (а далі - і кіно-) жанр нерозривно пов'язані з наукою. Науково-фантастичні твори були і залишаються своєрідним джерелом натхнення для реальних вчених, які згодом створюють те, про що колись читали.

Актуальність даного дослідження обумовлена необхідністю вивчення нової лексики в текстах науково-фантастичного жанру як засобу відображення змін, що відбуваються в сучасній культурі під впливом науково-технічного прогресу.

Слід зазначити, що неточна передача авторських неологізмів веде не тільки до втрати образності твору, а й до можливого спотворення сенсу. Неточний або нееквівалентний переклад веде до неправильного сприйняття тексту. Тому в лінгвістичних дослідженнях перекладу оказіональних утворень приділяється чимало уваги.

Об'єктом дослідження виступають авторські неологізми в англomовному науково-фантастичному тексті.

Предмет дослідження - особливості функціонування неологізмів і способи їх передачі при перекладі науково-фантастичних текстів.

Метою нашої роботи стало виявлення особливостей перекладу авторських неологізмів у науково-фантастичних текстах.

Мета нашого дослідження визначила низку завдань:

1. Встановити сучасні теоретичні підходи до визначення поняття неологізм у лінгвістиці, визначити способи створення неологізмів у мові;
2. Розглянути особливості авторських неологізмів та їх функції в художньому тексті;
3. Визначити способи перекладу неологізмів;
4. Зіставити оригінали та переклади текстів, проаналізувавши основні перекладацькі техніки та способи передачі авторських неологізмів;

5. Класифікувати досліджувані неологізми за їх функціями.

Наукова новизна полягає у виборі практичного матеріалу дослідження: в роботі зроблена спроба дослідити особливості утворення і перекладу авторських новоутворень на матеріалі англомовних науково-фантастичних творів та їх перекладів українською мовою.

Теоретичною базою дослідження послужили роботи вчених у галузі неології (І.В. Арнольд, О.Д. Мешков, І. Чичері-Ронай молодший та ін.) і перекладознавства (В.С. Виноградов, А.В. Федоров, В.М. Комісаров та ін.).

В якості матеріалу дослідження було обрано твір Джорджа Орвелла “1984”. Переклад, що був проаналізований, був виконаний Віталієм Данмером.

У процесі дослідження нами застосовувалися такі методи: метод суцільної вибірки мовного матеріалу, описово-аналітичний метод, представлений такими прийомами, як збір і вивчення, зіставлення, обробка, інтерпретування та класифікація матеріалу, зіставний аналіз тексту-оригіналу та тексту-перекладу, метод кількісного аналізу, метод семантичного аналізу авторських неологізмів.

Всього проаналізовано 10 уривків.

Робота складається з вступу, трьох розділів, висновків і списку використаної літератури.

У вступі дається загальна характеристика роботи, обґрунтовується вибір теми, об'єкт дослідження, визначається мета, завдання і методи дослідження, вказується актуальність роботи. У першому розділі викладаються теоретичні передумови дослідження, уточнюється зміст термінів, що застосовуються, наводяться різні класифікації okazionalnoї лексики, а також описуються способи неологізації. У другому розділі досліджуються теоретичні особливості okazionalizmів, а також основні прийоми їх перекладу українською мовою. У третьому розділі досліджуються okazionalizmi в романі Джорджа Орвелла “1984”, їх

класифікація, функції та способи перекладу українською. У висновку викладаються результати проведеного дослідження.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРИТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ НЕОЛОГІЗМІВ

1.1. Поняття і типологія неологізмів

Термін “неологізм” вперше використав М.В. Петрашевський, при цьому він вважав, що дане поняття застосовується для номінації невдалих нововведень. Пізніше, у своїй статті “Неологія”, що досліджує питання неологізації, Петрашевський розглядає процес неологізації як необхідну складову розвитку мови: “Розвиток будь-якого народу: моральний, промисловий і політичний, спілкування з іншими народами вносить у повсякденність суспільного побуту нові потреби. Для позначення таких, як факти дійсності, безумовно, необхідно вводити в мову нові слова, або шляхом етимологічного утворення з раніше вживаних слів, або через пряме запозичення з інших мов”[46,с.138]. 1865 року в “Пояснювальному словнику іноземних слів” І.Ф. Бурдона і А.Ф. Міхельсона дається більш коротке визначення неології: укладачі називають неологією створення і вживання слів з новим значенням[43].

Аж до ХХ ст. у вчених не було однозначного ставлення до неологізмів. Наприклад, укладачі “Енциклопедичного словника” Ф.А. Брокгауз і І.А. Єфрон наводять визначення, в якому відводять можливість створення нових слів виключно письменникам. Далі уточнюється, що неологізми “бувають шкідливі в стилістичному відношенні, представляючи зайвий баласт важких для розуміння слів”.

Згідно з тлумаченням О.С. Ахманової, у “Словнику лінгвістичних термінів” - це не тільки слово або зворот, що виник для позначення нового (раніше невідомого) предмета або виразу нового поняття, але й нове слово або вираз, що не отримало прав громадянства в загальнонародній мові і тому сприймається як таке, що належить до особливого, нерідко зниженого стилю мови.

Неологія тісно пов'язана з поняттям okazіональності. У ролі неологізму може бути і старе слово у новому значенні. Відповідно до лінгвістичного енциклопедичного словника, неологізми – слова, значення слів чи поєднання

слів, які у певний період у мові чи використані один раз (оказіональні слова у тексті чи акті промови).[13, с. 530].

У дослідженнях Є.А. Земської уточнюється, що на відміну від неологізмів, оказіоналізми зберігають свою новизну, свіжість незалежно від реального часу їх створення[34]. Т.В. Попова розглядає оказіональні одиниці як “одноразові”, які не відтворюються поза контекстом [47].

Надалі, під час роботи з поняттям “неологізм” ми спиратимемося на визначення І.В. Арнольд. Воно полягає в тому, що термін “неологізм” застосовується до новоутворень, тобто до новостворених на матеріалі мови лексичних одиниць у повній відповідності до існуючих у мові словотворчих моделей. Такою оказіональною одиницею позначають нове, раніше невідоме, неіснуюче поняття, предмет, галузь науки, рід занять, професію тощо [24].

За Є. А. Земською виділяють такі причини виникнення оказіональних одиниць:

- Бажання уникнути тавтології;
- Прагнення надати слову або словосполученню стилістичний відтінок;
- Спроба підкреслити авторське ставлення до того, про що йдеться;
- Прагнення своєрідним прийомом звернути увагу на значення слова;
- Незадоволеність письменника силою емоційно-експресивної сторони слова;
- Бажання створити у тексті тонку гру слів;
- Створення ефекту розмовності та подолання автоматизму сприйняття.

Залежно від умов утворення та цілей створення неологізми поділяються на різні види, про які йтиметься далі.

За способом утворення неологізми поділяються на запозичені, словотворчі та семантичні. Запозичені діляться на зовнішні та внутрішні залежно від мови, з якої запозичення відбувається. Якщо запозичення походить з іншої мови, то неологізм зовнішнього запозичення, а якщо запозичення походить з підмови однієї мови - неологізм внутрішній.

До семантичних неологізмів відносяться старі слова, у яких з часом з'явилися нові значення. Відповідно до Н.С. Нікітченко, таким змінам найбільше піддаються іменники, на другому місці за кількістю стоять прикметники, а на третьому місці – дієслова[44].

До словотвірних неологізмів відносяться слова, створені за допомогою словотвору. До цих прийомів відноситься афіксація, словоскладання, скорочення, конверсія та інші. Детальна класифікація словотвірних моделей англійської мови була розроблена І.В. Арнольд[24, с. 41-67]:

Фонологічні неологізми створюються з окремих звуків чи своєрідних змін звуків. Вони з'являються у тому випадку, коли автор пропонує як новоутворення будь-який звуковий комплекс, вважаючи, що цей комплекс передає чи містить певну семантику, обумовлену фонетичними значеннями звуків та його складових.

Афіксальне словотворення (афіксація, деривація) – створення нових слів шляхом приєднання до основи тих чи інших словотвірних елементів – афіксів (префіксів та суфіксів): *stability, unknown*.

Словоскладанням називається спосіб створення нових слів через об'єднання двох або більше основ в одне ціле. В результаті виходять складні слова, які можна поділити на кілька груп:

- складні слова, утворені простим розташуванням основ (найпродуктивніша модель словоскладання): “*blackboard*”;
- складні слова, в яких основи пов'язані сполучною голосною чи приголосною, або службовим словом: “*handicraft*”;
- складноскорочені слова, в яких поєднуються два типи утворення нових слів: словоскладання та скорочення, словоскладання та афіксація: “*листопад*”.

Цей спосіб словотвору – один із найпоширеніших у рамках лексики наукової фантастики.

Скорочення – словотвір, у якому деяка частина звукового складу вихідного слова випадає. За формальною ознакою скорочення слів можуть

бути розбиті на три типи: афerezис (скорочення початку слова: range замість orange), синкопа (скорочення середини слова: tabula – tablet), апокопа (скорочення кінця слова: Костя замість Костянтин). Можливе поєднання одразу двох типів.

Також в англійській мові набув великого поширення ініціальний тип складноскорочених слів: це скорочення, складені з початкових букв. За орфоепічною ознакою їх можна розділити на великі групи: абрєвіатури (вимовляються як поєднання алфавітних назв входять у яких букв: PC – personal computer) і акроніми (вимовляються разом, як єдине слово: PIN – Personal Identification Number).

Телескопія (контамінація, злиття) – спосіб словотвору, в результаті якого нове слово виникає зі злиття повної основи одного вихідного слова з усіченою основою іншого слова або злиття двох усічених основ вихідних слів: кетчунез = кетчуп + майонез.

Конверсія (безафіксний чи кореневий словотвори, зміна функції слова) – це тип словотвору, у якому нові слова виникають без зміни основної форми вихідного слова, тобто, без додавання або зміни будь-яких морфем, але в іншій частині мови. Таким чином новоутворені слова включаються в нову парадигму, набувають нових синтаксичних функцій та поєднань і нове лексико-граматичне значення: wet (вологий) – to wet (зволожувати). Оказіональне поєднання слів – особливий вид словотвору, бо є з'єднанням лексем, які не мають поєднуватися, так як вони порушують семантичну норму. Вони існують лише в умовах певного контексту, який допомагає набути отриманому поєднанню загальної теми: “Розчинена радість”.

Узуальні поєднання слів, які набувають нових значень у художньому тексті завдяки контекстуально зумовленим семантичним зрушенням: “десята ніч” – це офіційне завершення особливого свята у романі М. Стівенсона.

I. Чичері-Ронай молодший виділяє три основні джерела запозичення неологізмів: технолект, соціальний обмін та сленг[50]. Технічні неологізми

називають поняття та об'єкти, які зазнають точної систематизації. Як і всі підмови, що йдуть шляхом юридичної мови, технічна термінологія прагне звести до мінімуму двозначність, створюючи слова, обмежені у вживанні і передають точне значення. Подібні терміни зазвичай досить точні (через подібність до аналогічних термінів, завдяки грецьким і латинським основам, традиційній системі афіксів їхньої мови тощо), тому відразу зрозумілі всім фахівцям, які використовують наукову мову. Також вони досить вузькі в розумінні, щоб давати назву окремій категорії об'єкта, що визначається.

Другою основною областю появи неологізмів є соціальна взаємодія, де багато нових об'єктів та явищ, які потрібно ввести у вжиток та систематизувати. Мета таких неологізмів – надати слову новизни та незвичайності, при цьому зробити його зручним для повсякденного використання. У той час як наукові неологізми здаються нам секретною підмовою, в якій містяться нові знання, неологізми взаємодії обіцяють змінити існуючий стан речей. У наш час основними джерелами появи таких неологізмів є рекламний і комерційний дискурс, де вигадуються вирішення реальних проблем за допомогою назв нових товарів.

Третє джерело неологізмів – це субкультурна апропріація. Тобто це постійний винахід нових слів для позначення предметів та явищ, які вже мають нормальні звичні назви. За допомогою метафоричного перенесення, апокопи, суміщення та інших схожих тактик знайомі обумовлені об'єкти перетворюються на сленгові або креолізовані терміни, які виражають контркультурну силу непотрібного запозичення, силою забирають контроль над нормальною мовою і використовують її для особистих цілей будь-якої групи людей. Такі терміни містять код, що перекручує існуючий сенс і він доступний тільки посвяченим.

Усі три джерела взаємопов'язані. Іноді одне з них звертається до прийомів іншого, відповідно до різних соціальних явищ.

За видом мовної одиниці неологізми поділяються на неолексеми, неофраземи та неосемеми. Іншими словами, це нові слова, поєднання слів та

фразеологізми. Під неолексійною розуміється нова лексична одиниця, що з'явилась в мові внаслідок запозичення або процесів словотвору. Неофраземи – це нові фразеологізми та словосполучення, всередині яких збережені відносини, що існують між мовною свідомістю та образом світу. Під неосемемами розуміється нове значення, набуте вже існуючими словами та фразеологізмами.

За ступенем новизни неологізми поділяються на неосеми (neosemes) та власне неологізми (neologism in the strong sense)[50 ,с. 32]. Неосеми, семантичні зміни слів та речень, знайомі читачам за структурою та формою, але під впливом вигаданих соціальних умов вони позначають щось нове. Науково-фантастичні неосеми є зразком розширення історичної та поточної лінгвістичної практики. Цей критерій у рамках цієї роботи представляє для нас інтерес.

Повністю вигадані слова (власне неологізми), на відміну від неосем, можуть давати відчуття віддаленості, адже читач не задіяний у створенні. Розуміння таких слів залежить не від соціальної зміни у використанні, а від здатності слова привернути увагу до передбачуваних відмінностей у культурі та свідомості. Науково-фантастичні неологізми створюються за аналогією з іноземними словами в природних мовах, з якими стикаються звичайні люди, знайомлячись із зарубіжними культурами.

На практиці автори науково-фантастичних текстів використовують обидві стратегії разом. Характерний стиль оповіді пов'язаний з тим, як автор об'єднує ці два аспекти уявної неології.

І.Б. Голуб додає класифікацію за умовами створення неологізмів. Згідно з цією класифікацією, неологізми можуть бути загальномовними, не пов'язаними з ім'ям творця, і індивідуально-авторськими - введеними конкретним автором. У цій роботі нас особливо цікавлять індивідуально-стилістичні неологізми - слова, які утворюються письменниками з метою посилення експресивності, для надання образності художньому тексту. Такі індивідуально-стилістичні неологізми (оказіоналізми) також називають

авторськими. На відміну від мовних неологізмів індивідуально-стилістичні неологізми частіше виконують не номінативну, а експресивну функцію. Створені однією особою, вони належать до індивідуального стилю [32].

В особливу групу індивідуально-авторської лексики варто виділити квазіреалії.

Під поняттям “квазіреалія” в лінгвістиці розуміються слова і вирази, що описують різні елементи науково-фантастичного твору, які існують тільки в рамках цього твору, тобто не присутні в реальності. Одне зі значень префіксу “квазі-” (латинською quasi) - “помилковий, уявний”. Однак слід зауважити, що світ художнього твору є авторською вигадкою, а не брехнею. Саме з цієї причини було прийнято рішення використовувати даний префікс у значенні “уявний”, “нереальний”.

Нам відомо, що реалії - це одиниці, які називають поняття і явища культури. У такому випадку ми можемо сказати, що квазіреалії - це одиниці квазікультури, яка існує повністю в світі науково-фантастичного твору.

Згідно з радянським філологом В.В. Кабакчі, культурологічні одиниці діляться на:[35]

- ксеноніми (виступають для позначення специфічних об'єктів культури);
- поліоніми (цей вигляд можна зустріти в різних культурах; вони можуть різнитися за формою і за значенням);
- ідіоніми (специфічні елементи “своєї” культури).

Спираючись на даний поділ одиниць культури, ми можемо класифікувати і квазіреалії.

1.2 Функції авторських неологізмів у художньому тексті

Крім моделей і способів утворення okazіональних слів, велика увага приділяється вивченню функціональних характеристик okazіоналізмів. Функціональні особливості таких слів досі залишаються найбільш маловивченим питанням лінгвістики. Художні функції okazіоналізмів - це способи реалізації художнього задуму твору, обрані автором. Ця функція

реалізується через використання способів словоутворення і словоскладання для досягнення більшої експресивності тексту.

Існує багато різних точок зору щодо функцій okazіональних слів. Наприклад, Е.Ханпіра розглядає три функції: номінативно-художню, експресивну і функцію “комічності й гротеску”[48, с. 222]. Досліджуючи новоутворення в галузі епістолярного жанру розмовної промови, О.І. Александрова описує наступні функції: [22]

- інтелектуально-комунікативну;
- соціальну;
- металінгвістичну;
- імпресивно-вольову.

Ю.Н. Пацула виділяє вісім функцій новоутворень [45] на підставі особливостей змісту і структури тексту, де okazіоналізм виконує:

- номінативну функцію;
- стилістичну функцію;
- характеризуючу (оціночну) функцію;
- функцію економії мовних засобів.

Номінативну функцію okazіоналізми виконують в художньому тексті в момент введення нових понять, які раніше були відсутні у позамовній діяльності. Такого роду новоутворення ніколи не виходять за межі використовуваного твору. Стилiстичні okazіоналізми створюються як найменування для існуючих предметів або явищ. У таких слів є синоніми, які значно поступаються okazіоналізмам в інтенсивності експресивного забарвлення тексту.

Найчастіше okazіоналізми використовуються для того, щоб дати характеристику або оцінне судження події або людині. У такому випадку новоутворення виступають у характеризуючій або оціночній функції. Автор тексту, використовуючи okazіоналізми для створення безсторонньої характеристики, намагається не стільки назвати подію або особу, скільки висловити своє зневажливе і несхвальне ставлення до тієї ж події або особи.

Авторська функція okazіоналізмів полягає в економному способі вираження думки, тобто економить час і мовні засоби.

Розглянемо деякі функції okazіональної лексики більш детально [47, с. 22-31].

Безумовно, першою і головною функцією індивідуально-авторських неологізмів є функція називання предметів і ознак, тобто номінативна (репрезентативна) функція. Okazіональні лексичні одиниці у творі служать, насамперед, для створення навколишньої дійсності. Це означає, що своєю появою лексична одиниця зобов'язана необхідності назвати щось, виділене автором і усвідомлене ним як окреме. Номінативна функція властива лексичним одиницям, що належать до іменників, прикметників, числівників, дієслів і прислівників.

Другою найважливішою функцією okazіоналізмів є узагальнююче-пізнавальна (класифікуюча) функція. Справа в тому, що лексична одиниця називає зазвичай не один конкретний предмет (ознаку), а цілий клас предметів (ознак). Для того щоб лексична одиниця могла називати цілий клас предметів, вона повинна мати властивість співвідноситися з невеликим колом ознак, наявних у всіх без винятку предметів, які складають цей клас.

Емотивною називається функція вираження емоцій, почуттів того, хто говорить. Завдяки емоційній функції мовець може за допомогою лексичних одиниць висловлювати своє ставлення до того, про кого або про що він говорить. Найбільшою мірою емотивна функція властива традиційно зрозумілим вигукам, які, як відомо, нічого не називають, а тільки виражають якусь емоцію або почуття. Крім вигуків емоційна функція властива будь-яким лексичним одиницям, які характеризуються емоційно-експресивним забарвленням.

Стилістична функція ґрунтується на тому, що існують лексичні одиниці, закріплені за певними сферами мови з одного боку, і лексичні одиниці, що вільно вживаються в будь-якій сфері мови - з іншого. Перші називаються стилістично пов'язаними (стилістично позначеними,

стилістично маркованими), а другі - стилістично нейтральними. Наявність такого роду протиставлених у стилістичному відношенні лексичних одиниць дозволяє мовцю змінювати реєстр мови залежно від різного роду немовних факторів (характер ситуації, зміст інтенції тощо).

Метамовна функція дозволяє лексичній одиниці пояснювати інші лексичні одиниці. Різні лексичні одиниці мають різну здатність вживатися в метамовній функції. Найбільшою мірою метамовна функція властива лексичним одиницям, які є назвами великих понятійних класів чи тематичних груп, наприклад, предмет, властивість, дія, приміщення, механізм, машина, деталь тощо. Саме ці та подібні слова найчастіше зустрічаються у визначеннях тлумачних словників. Метамовна функція тісно пов'язана з узагальнююче-пізнавальною (сигніфікативною, класифікуючою): у метамовному вживанні у слові актуалізується саме сигніфікативне значення.

Естетична (образотворча, поетична) функція авторських неологізмів – це їхнє призначення виступати як засіб художньої виразності. Естетична функція для лексичних одиниць є невласною, оскільки як первинним, так і головним її носієм виступає текст. Разом з тим у створенні художньої виразності тексту лексичні одиниці відіграють першорядну роль, більшу за всі інші одиниці разом узяті. Наявність у науково-фантастичних новоутвореннях естетичної функції дозволяє мовцям не тільки повідомляти одне одному подієву інформацію, впливаючи головним чином на інтелект, а й живописати події, впливаючи цим на уяву. Тобто, не тільки формувати знання, але і викликати переживання.

Функції квазіреалій у текстах наукової фантастики визначаються наступними особливостями:

1. Найменування об'єктів та явищ у науково-фантастичних текстах.
2. Створення у читача певного образу описуваних об'єктів та явищ.
3. Опис передбачуваних автором напрямів розвитку науки та техніки.

Ми знову спостерігаємо, що номінативна функція є основною. Завдяки okazіональним реаліям читач повністю занурюється у світ художнього твору,

вибудовуючи у певні образи. Так, простежується якийсь дуалізм оказіональних реалій наукової фантастики: завдяки їм світ художнього твору наповнюється фантастичним деталями та вигаданими образами; водночас цей альтернативний світ представляється читачеві чимось реальним і дозволяє повірити у можливість його існування.

Що стосується входження новоутворень наукової фантастики в мову, то тут можна виділити три їх основні сфери існування:

- вони можуть залишитися в межах індивідуального стилю окремих письменників;

- можуть поповнити лексичний склад мови, в якій були створені, або навіть стати надбанням кількох мов (класичний приклад – створене Карелом Чапеком слово “робот”);

- можуть стати приналежністю мови кількох письменників-фантастів – наприклад, запозичене з мови англомовної наукової фантастики слово “бластер”, створене К.Е. Ціолковським слово “зореліт” тощо.

Для текстів наукової фантастики визначальною є наукова картина світу, що відбиває логічно струнку та повну систему знань. У середині минулого століття Р. Редфілд описав термін world view (“картина світу”) як систему уявлень та об’єктивних знань людини про світ загалом, про його місце в ньому, а також про взаємини людини з навколишньою дійсністю (світовідношення).

Формування картини світу відбувається у тому числі з урахуванням ставлення до явищ і подій дійсності, ціннісними орієнтаціями, що є у даній культурі.

Завдяки науковим дослідженням утворюються нові види мистецтва, нові об’єкти техніки; людська картина світу розширюється. Взаємодія двох напрямів – мистецтва та наукового прогресу, створила новий жанр у мистецтві – наукову фантастику.

Роботи в цьому жанрі є комбінацією загальноприйнятих фактів і уяви, де наука і техніка служать інструментами, за допомогою яких письменники-

фантасти створюють нові світи. Часто письменники зображують своє бачення майбутнього суспільства. Так чи інакше, вони створюють вигаданий світ, де уява переплітається з деякими фактами реального життя. Однак ці факти змінені настільки, що в результаті цивілізація, створена автором, унікальна.

Існує кілька характерних рис науково-фантастичного жанру. Ми зупинимося головних з них:

- анахронізм;
- інопланетні цивілізації;
- використання звичних понять в новому сенсі.

Дуже часто науково-фантастичний твір можна впізнати за його анахронічним характером. У цьому випадку анахронізм - це використання ідей або технологій, які не відносяться до тимчасового періоду, що описується, як наприклад місячні модулі в другій половині XIX століття. Анахронізм зазвичай описується одним із двох способів: автор може розмірковувати про майбутні досягнення науки і техніки, або включити в розповідь вигадані або реально існуючі наукові розробки, які не співвідносяться з тимчасовим відрізком у творі.

Ще однією ознакою утворення жанру в науково-фантастичних творах є запровадження в текст істот з інших світів: роботів, монстрів, людиноподібних прибульців тощо. Усі вони кидають виклик людству. Так автори протиставляють дві групи (людина і не-людина), даючи читачам зрозуміти, що робить нас особливими.

Дуже часто письменники-фантасти використовують вже звичні для читача поняття, змінюючи їх сутність. Тим самим вони створюють нову реальність для своїх героїв, розповідаючи історію зрозумілою мовою. В даній роботі ми зосередимось на цій рисі.

Наукова фантастика є чудовою базою для словотворчості, оскільки при зображенні нових образів використовуються нові слова. Письменникам-фантастам доводиться створювати нові лексичні одиниці для того, щоб

назвати реалії вигаданого світу. Це можуть бути засоби переміщення та інші технічні пристрої і артефакти, елементи побуту, тваринного та рослинного світу й багато інших, які характерні лише для наукової фантастики.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

У цьому розділі нами були розглянуті різні класифікації неологізмів, у тому числі індивідуально-авторських. Вище-перелічені класифікації доводять, що існує безліч підходів до вивчення новоутворень. У даній роботі основну увагу буде приділено індивідуально-авторським неологізмам (в подальшому - okazionalizmam), оскільки особливості їх перекладу представляють найбільш цікаву область для вивчення. Далі ми розглянемо особливості їх функціонування.

Розглянувши функції новоутворень, можна дійти висновку, що ця лексика у художній літературі найчастіше використовуються для: номінації предмета чи явища; виділення у тексті найважливішого слова чи концепту; передачі певного почуття чи стану; створення бажаного ефекту чи підтримання певного художнього образу.

РОЗДІЛ 2 СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ АВТОРСЬКИХ НЕОЛОГІЗМІВ

2.1 Способи перекладу авторських неологізмів

Художню літературу можна розглядати як спосіб спілкування між людьми і цілими поколіннями. Переклад у нашій роботі розглядається як засіб міжнаціональної взаємодії. Він перетворює твір на невід'ємну частину рідної культури. Це означає, що перекладачеві слід докласти всіх зусиль, щоб передати особливості картини світу в тому вигляді, в якому він її бачить, а також чітко інтерпретувати образи, створені автором, художні та філософські ідеї твору.

Характерні риси художньої літератури проявляються у кожному прояві індивідуальної художньої манери письменника, обумовленої його сприйняттям навколишньої дійсності. Різноманітні граматичні, лексичні та синтаксичні мовні засоби, стилістичні прийоми, використані в різних поєднаннях та пропорціях, співвідношення літературної норми та розмовної мови – все це впливає на процес та якість художнього перекладу.

Відповідно до визначення, яке дав В.М. Комісаров, художнім перекладом можна назвати вид перекладацької діяльності, головне завдання якого полягає у створенні цільовою мовою такого мовного твору, який здатний вплинути на естетичне сприйняття тексту читачем. Саме тому перекладачеві, який займається художнім перекладом, допустимо змінювати незначні частини твору з точки зору сенсу, оскільки завдання такого виду перекладу – це збереження художньої точності тексту перекладу [38, с. 86].

Звідси випливає, що першорядним завданням для перекладача художніх творів є відтворення безлічі унікальних образів та рис оригінального тексту. Це є основною складністю, поруч з передачею різних мовних явищ у мовленні.

У художньому перекладі текст не завжди дослівно збігається з оригіналом. Більш важливо забезпечити повне розуміння читачами сенсу того, що хотів сказати автор вихідною мовою. Щоб досягти високого ступеня

адекватності та естетичного впливу, перекладачеві необхідно повністю осмислити оригінальний текст та вміти передавати створений автором художній образ, мовну форму, гру слів та багато іншого.

Безперечно, переклад неологізмів, особливо індивідуально-авторських неологізмів (оказіоналізмів), має свої складнощі, оскільки завдання перекладача – не лише передати сенс слова, а й зробити це у найкращій формі. Завдання перекладача – передати промовистість лексичної одиниці без втрати змісту, тобто засобами однієї мови передати те, що виражено за допомогою засобів іншої мови. Деякі перекладачі не заглиблюються у вирішення цього питання, хоча належна увага до явища неологізації в перекладі допомогла б уникнути великої кількості помилок, які ускладнюють процес сприйняття перекладеного тексту.

Проблема, що виникає під час роботи з авторськими неологізмами у тому, що такі новоутворення служать на позначення неіснуючого, найчастіше вигаданого об'єкта чи явища. Тому основним завданням перекладача є тлумачення неологізму. У цьому випадку перекладачеві необхідно спиратися на контекст, оскільки авторські неологізми мають ефект несподіванки навіть для носія мови. При використанні неологізмів мета автора – завести читача в “мовний глухий кут”, змусити його здивуватися, а потім уже розтлумачити незнайоме слово. Цей етап вважається найважливішим, адже від правильного розуміння терміну залежить коректний переклад. Перед перекладачем ставиться непросте завдання, вирішення якого лежить у правильному виборі стратегії перекладу.

Наступний етап – безпосередньо переклад: використання перекладацьких прийомів та методик передачі сенсу з мінімальними втратами з боку форми та змісту. Існує кілька підходів до роботи з оказіоналізмами.

Поширеним перекладацьким прийомом є калькування. Цей прийом особливо підходить у тих випадках, коли перекладачеві потрібно вигадати слово, експресивність якого не поступалася б авторським варіантом. Кальки

можна зустріти при перекладі власних назв. При використанні калькування перекладач здійснює поморфемну заміну частин слова, тим самим відтворюючи його мовою перекладу: *On the thirty third of Januaugust* – “Тридцять третього січнесерпня”.

Ми часто можемо зустріти використання транскрипції (передача звукової форми слова) та транслітерації (відтворення граматичної форми слова): *tribalism* – трайбалізм та *Illinois* – Іллінойс. Завдяки цим двом прийомам, перекладач може відтворити слова за допомогою літер або звуків мови перекладу. Часто у перекладацькій практиці спостерігається об'єднання цих двох прийомів. У деяких випадках перекладачеві необхідно вдатися до написання коментаря, щоб заповнити мовну втрату або зробити пояснення.

Ще один прийом, що використовується під час перекладу авторських неологізмів – описовий: конкретизація та генералізація. Цей вид перекладу полягає у встановленні еквівалентності на рівні родовидового поняття між лексичною одиницею в тексті оригіналу та її перекладацькою відповідністю або навпаки. Іншими словами, лексична одиниця, що перекладається за допомогою конкретизації, має в мові перекладу більш вузьке значення (*I came home with a puppy and a parakeet instead* - “А я цуценя і папугу навіщось їм купив”), а генералізацією виражаються слова з більш широким значенням.

Наступним видом перекладу є описовий переклад. І тут слово перекладається з допомогою описового обороту, який дає зрозуміти сенс неологізму. Дуже часто цей прийом використовується разом із транскрипцією або транслітерацією. Описовий переклад радять використовувати після того, як перекладач дав переклад авторського неологізму, тому його використання особливо рекомендують з таким прийомом, як транслітерація або транскрибування.

Коли йдеться про переклад безеквівалентної лексики, необхідно згадати пошук аналога – пошук у мові перекладу близького за значенням слова, наприклад, *Ivan Kupala* – *John the Baptist*, *muffin* – кекс.

Звертаючись до цього виду форм, необхідно пам'ятати, що знайдений аналог не передає всі відтінки значень вихідного слова, тому іноді спотворюють сприйняття поняття, що перекладається.

Створення оказіональних перекладацьких неологізмів – особливий прийом, коли перекладач повинен придумати нову неосему, виходячи з способів створення нової лексики у мові перекладу, зважаючи на ті функції, які виконує створений автором оказіоналізм.

Переклад реалій можна назвати по-справжньому творчим процесом. Разом з тим, перед перекладачем стоїть складне завдання: передати читачам мови перекладу ті образи, які без особливих зусиль зчитуються в тексті оригіналу.

Сприймаючи такий перекладений текст, читач формує власну оцінку всього, що відбувається у творі, проте він дивиться на розповідь не лише очима автора, а й очима перекладача. Таким чином, перекладач виступає співавтором тексту. Саме тому переклад реалій і квазіреалій є одним із найскладніших процесів у перекладознавстві. Працюючи з таким текстом, перекладачеві слід брати до уваги різницю культур вихідної мови та мови перекладу, а також фонові знання реципієнта перекладного тексту.

Завдання перекладача, який працює з індивідуально-авторськими новоутвореннями – відчувати логіку та образність тексту, емоційне навантаження, закладене автором, а потім адекватно передати все це читачеві. Таким чином, перекладач робить вибір і вирішує, який з варіантів дозволить йому еквівалентно висловити сенс, що є в оригінальному творі.

Класифікація науково-фантастичних реалій, заснована на мірі їх мотивації, може допомогти перекладачеві вибрати найбільш правильний спосіб їх передачі, тим самим полегшуючи його роботу. Спочатку дана класифікація була розроблена для реалій із творів фантастики, проте прийнято вважати, що вона може бути використана і для оказіональної лексики у жанрі наукової фантастики.

Кожен вид квазіреалії специфічний і для його передачі потрібний особливий прийом перекладу.

1. Ксеноніми не потребують перетворення на мову перекладу. Цей тип квазіреалій передає лише фоносемантичний план і не впливає на освіту у читачів фантастичних образів. Основними способами передачі цього типу квазіреалій є транскрипція та транслітерація, а також графічне перенесення звукової або графічної оболонки квазіреалії вихідної мови на мову перекладу.

2. Поліоніми відіграють важливу роль у створенні образу для читача. Поліоніми прийнято ділити на:

– квазіреалії другого порядку (мають експліцитну внутрішню форму та перекладаються калькуванням);

– квазіреалії третього порядку (мають імпліцитну внутрішню форму та перекладаються функціональним аналогом або створенням оказіональної лексики).

3. Ідіоніми, які не зустрічаються у тексті оригінального твору. Перекладач сам створює цей тип квазіреалій. У перекладі передачі цього типу використовується техніка описового перекладу, нерідко застосовується прийом опущення.

Переклад квазіреалій третього порядку та переклад ідіонімів найсерйозніше впливає на формування у читача культурних образів фантастичного світу.

Однією з існуючих під час перекладу оказіоналізмів проблем є відсутність еквівалентного поняття у мові перекладу. Крім того, необхідність визначення конотації поняття, що передається, нерідко стає серйозним питанням. Ми можемо припустити, що для виконання успішного перекладу необхідно зрозуміти “контекстуальну значущість” тексту, що перекладається, і вирішити, які з перекладацьких стратегій використовувати. Перекладач покликаний зрозуміти логіку тексту, відчувати його образність, його емоційне навантаження та донести до читача свого роду еквівалентну інтерпретацію

оригіналу найоптимальнішим способом. Тобто ми можемо сказати, що перекладач, передаючи реалії, вибирає з ряду можливостей ту, яка дозволяє йому еквівалентно висловити сенс, який він розуміє і яка найкраще відображає культурні та історичні відмінності.

Засоби передачі реалій іноземною мовою можуть змінюватись в залежності від значущості реалій в тексті-оригіналі, від жанрових характеристик тексту тощо.

Перекладачі вибирають той чи інший спосіб перекладу реалії, керуючись тим, наскільки значну функцію виконує той чи інший знак-реалія.

Н.К. Гарбовський, говорячи про переклад реалій, вказує, що основними способами перекладу реалій є такі: [31, с. 544]

1. Перекладацька перифраза, яка використовує у перекладному тексті визначення слова, що означає реалію у вихідному тексті. Як приклад автор наводить таку реалію як “накидка” – a full-skirted peasant coat.

2. Адаптація – це прийом для створення відповідностей шляхом зміни ситуації, що описується з метою досягнення однакового впливу на рецептора. Цей тип перекладу зустрічається в практичній частині найчастіше.

3. Спрощення – процес, зворотний прийому додавання. І тут семантично надлишкові одиниці не перекладаються, а відновлюються контекстно.

Найчастіше переклад неологізмів зводиться до трьох основних методик або, іншими словами, трьох основних прийомів. Транслітерація або транскрипція – літерна або позвучна передача. Калькування – копіювання структури чи значення іншомовної одиниці. Описовий переклад – переклад за допомогою описової конструкції, який можна застосувати у випадках, коли в мові перекладу немає можливості підібрати еквівалент.

Переклад реалій можна назвати по-справжньому творчим процесом. Разом з тим, перед перекладачем стоїть складне завдання: передати читачам мови перекладу ті образи, які без особливих зусиль зчитуються в тексті оригіналу.

Сприймаючи такий перекладений текст, читач формує власну оцінку того, що відбувається у творі, проте він дивиться на розповідь не лише очима автора, а й очима перекладача.

Таким чином, перекладач виступає співавтором тексту. Саме тому переклад реалій і квазіреалій на прикладі okazionalizmів є одним із найскладніших процесів у перекладознавстві. Працюючи з таким текстом, перекладачеві слід брати до уваги різницю культур вихідної мови та мови перекладу, а також фонові знання реципієнта перекладного тексту.

Завдання перекладача, який працює з індивідуально-авторськими новоутвореннями, квазіреаліями та okazionalizmami – відчутти логіку та образність тексту, емоційне навантаження, закладене автором, а потім адекватно передати все це читачеві. Таким чином, перекладач робить вибір і вирішує, який з варіантів дозволить йому еквівалентно висловити сенс, що є в оригінальному творі.

2.2 Лінгвістичні особливості okazionalizmів з позицій перекладознавства

Термін “okazionalizm” широко поширений в лінгвістичній літературі. Існує безліч термінів, що його пояснюють: "письменницькі новоутворення", "художні неологізми", "творчі неологізми", "стилістичні неологізми", "індивідуальні неологізми", "слова-саморобки", "слова-метеори", "слова-одноденки", "егологізми", "індивідуально-авторські новоутворення", "ефемерні інновації”.

Як видно з даного термінологічного ряду, при створенні терміну одні лінгвісти намагаються підкреслити те, що okazionalizmi - авторські слова (“слова-саморобки”, “егологізми” тощо), інші виділяють короткочасність їх існування в мові (“слова-метеори”, “слова-одноденки”). Треті використовують термін “неологізм”, але з характерними визначеннями (стилістичний, творчий, художній, індивідуальний), які все-таки не точно відокремлюють okazionalizmi від неологізмів. Щодо терміну okazionalizm, то він видається найбільш зручним у використанні - коротким, змістовно

визначеним і найпоширенішим у науковій фантастичній літературі відповідного напрямку.

Сам термін “оказіоналізм” у науковій літературі позначений досить туманно. Наприклад, у “Словнику-довіднику лінгвістичних термінів” дається таке визначення: Оказіоналізм - слово, утворене за непродуктивною моделлю, що використовується тільки в умовах даного контексту. Т.В. Матвеева дає інше визначення: оказіоналізми (з латинської “occasionalis” - “випадковий”) - мовні одиниці, створені індивідуально під впливом конкретного стилістичного завдання або ситуації.

Виходячи з вищесказаного, оказіоналізми - це мовні одиниці, утворені за непродуктивною моделлю, створені індивідуально під впливом конкретного стилістичного завдання і використовувані тільки в умовах даного контексту для вираження сенсу, необхідного в даному конкретному контексті.

Можна виділити наступні ознаки оказіоналізмів:

1. Приналежність до мови;
2. Унеможливлення відтворення;
3. Ненормативність;
4. Функціональна одноразовість;
5. Експресивність;
6. Індивідуальна приналежність;
7. Номінативна факультативність.

Розглянемо ці ознаки більш детально:

1. Приналежність до мови - найголовніша ознака оказіоналізмів. Оскільки оказіоналізми є суперечністю між нормою мови і фактом мови, вони висловлюють конкретність відповідних ситуацій. Саме тому створення і вживання оказіоналізмів це факт вимовлення, а не мови.

2. Оказіоналізми - явище мовленнєве, саме тому вони не відтворюються, а щоразу творяться заново для кожного конкретного випадку їх вживання. Оказіоналізми повторюються - цитуються з певною метою

(наприклад, при читанні твору, що містить okazіональну лексику). І оскільки відтворюваність - це функціональна повторюваність слова, створювання okazіоналізмів протиставлена відтворюваності загальноприйнятих слів.

3. Ненормативність - характерна особливість okazіональних слів. Створюючи okazіоналізми, творець свідомо відхиляється від норми і вкладає в них додаткову інформацію. Отже, okazіоналізми використовуються як образний засіб для вираження конкретної характеристики (соціальної, діалектної, вікової, професійної тощо).

4. Одноразовість є найважливішою властивістю okazіоналізмів. Okazіоналізми створюються для того, щоб вжити їх у тільки в одному творі автора. Okazіональні слова передають особливість ситуації та її граничну конкретність.

5. Експресивність - властивість певних мовних одиниць надавати тексту образність і емоційну забарвленість. Експресивність - обов'язкова риса okazіоналізмів. Експресивність okazіональних утворень носить інгерентний характер, і це означає, що okazіоналізми в силу особливостей своєї будови експресивні самі по собі.

Ступінь експресивності безпосередньо залежить від ступеня okazіональності. Чим менше в слові семантичних і формальних порушень, тим менше ступінь okazіональності, а разом з ним і експресивності, і навпаки.

6. Okazіоналізм не є народною творчістю і завжди має автора. Це ще одна важлива ознака, оскільки авторська приналежність okazіоналізму є принциповою умовою перебування в okazіональному статусі.

7. Номінативна факультативність. За okazіоналізми у мовній класифікації немовної дійсності не закріплений жоден з її "шматочків", з цього можна зробити висновок про наступну ознаку okazіоналізмів - номінативну факультативність. Саме тому переважна більшість okazіональних слів залишаються на периферії мови.

Таким чином, okazionale слово - це мовна експресивна одиниця, що володіє властивістю невиробленості, ненормативності і функціональної одноразовості.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

Нами було з'ясовано, що вибір перекладацьких стратегій під час передачі оказіональних лексичних одиниць в творах наукової фантастики досить великий. Найчастіше перекладачі звертаються до прийомів транслітерації та транскрибації, калькування та описового перекладу. Завданням перекладача є виявлення в тексті оказіоналізмів. Вони, в свою чергу, являють собою особливі мовні одиниці, що володіють наступними ознаками: належністю до мовлення, в деяких випадках неможливістю відтворення, ненормативністю, функціональною одноразовістю, експресивністю, індивідуальною належністю та номінативною факультативністю.

РОЗДІЛ 3 ФУНКЦІОНУВАННЯ ОКАЗІОНАЛІЗМІВ У ТЕКСТІ ТВОРУ “1984” ДЖОРДЖА ОРВЕЛЛА, ЇХНЯ СЕМАНТИКА ТА ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

У нашій роботі ми досліджували твір “1984”. Цю новелу дослідник Т. Іржич відносить до жанру наукової фантастики [51]. М.Ворвіч усвоїй статті також неодноразово вживає термін “Наукова фантастика” в описі основних класифікацій твору[55].

3.1. Класифікація авторських неологізмів в творі за частинами мови

Спочатку всі okazіоналізми були поділені на кілька груп залежно від того, якою частиною мови вони є (іменники, дієслова, прикметники, прислівники, складові слова). Далі ми аналізували значущі групи окремо.

3.1.1 Іменники

У творі “1984” Джордж Орвелл описав вигадану тоталітарну систему правління, яка потребувала описів своєї ідеології, адміністративного та політичного устрою, що спричинило створення великої кількості іменників. В ході практичної роботи - основною групою дослідження стали іменники .

Іменники відображають реалії вигаданого світу і під час розгляду семантики даних неологізмів поділяються на:

1. Побутові
2. Адміністративні
3. Політичні (ідеологічні)
4. Правоохоронні
5. Географічні

1. Побутові okazіоналізми активно використовуються Орвеллом в тексті. Вони були створені для позначення відсутніх предметів позамовної дійсності. Наприклад, telescreen (українською мовою телекран або монітор) - це пристрій, що поєднує телевізор і камеру стеження. Він використовується внутрішньою Партією для стеження та постійного контролю над жителями Океанії, щоб не допустити змови проти влади. Tele- у складних словах має значення: 1) керований, що діє на відстані і 2) віноситься до слова

телевізійний. Screen є денотативним компонентом слова telescreen, тобто понятійним ядром слова, абстрагованим від різних відтінків сенсу (конотації). При перекладі українською мовою був використаний прийом транслітерації та опису.

2. Створені Орвеллом адміністративні okazіональні іменники необхідні для більш повного розуміння державних інститутів вигаданого світу, цілей і завдань, яких має досягнути устрій. Назви всіх міністерств управління Океанії, інститутів і громадських будівель будувалися за однією схемою: одне слово, яке вимовляється з найменшою кількістю складів, що дозволяє зрозуміти його походження. Багато з них є евфемізмами. Такі слова, як *minitrue* (міністерство правди), *miniluv* (міністерство кохання), позначають цілком протилежне тому, що вони говорили. Наприклад, *minitrue* утворилося шляхом складання основ двох слів “Ministry” і “Truth” (“міністерство” та “правда”), але з тексту ми дізнаємося, що в цьому інституті займаються безперервною фальсифікацією різної історичної інформації (статистичних даних, історичних фактів) на всіх рівнях інформування населення: ЗМІ, книгах, освіті, мистецтві тощо. При перекладі українською мовою застосовується кілька прийомів. Калькування першої частини складового слова та описовий переклад другої (тобто пошук аналогу в українській мові).

А слово *minipax* (Ministry of Peace, українською мовою “Мінімир” - Міністерство Миру) утворене від слова Ministry - “міністерство, уряд” та спотвореного Peace - “мир, спокій, громадський порядок”. Джордж Орвелл використовував техніку свідомого перекручування орфографії, широко поширену в рекламних цілях. Подібне спотворення і скорочення дозволяє звузити, змінити сенс слова і відрізати більшу частину асоціацій, що викликаються ним. Таким чином, “Minipax” - це слово, яке партійці вимовляють, не замислюючись про різницю між коннотативним значенням слова “peace” і завданням, що стоїть перед мінімиром: вести безперервну війну між Океанією та іншими світовими державами. Мінімир українською мовою також перекладається прийомами калькування та опису.

3. Політичні okazіональні іменники створені Орвеллом для опису ідеології та культури вигаданого світу. Державна ідеологія Океанії – Ingsoc (English Socialism, українською Анґсоц – Анґлійський соціалізм), виникла на основі соціалістичної партії. При перекладі українською був знайдений аналог і основи слова скоротили. Анґсоц є складною системою психологічного контролю, що здійснюється за допомогою понять doublethink і blackwhite (українською “двомислення” і “чорнобіл”). Поняття взаємопов'язані. Doublethink - це здатність дотримуватися двох протилежних точок зору. Це слово складається з двох основ double “подвійний ” і think “думка”. Денотативним компонентом у слові є think, у той час як double у даному контексті є компонентом з негативною конотацією. В українській мові ці слова також утворюються складанням основ. При цьому, якщо в анґлійській мові основи беруться повністю (без скорочень), в українському перекладі - основи скорочуються.

Сенс “двомислення” можна зрозуміти лише з поняття “чорнобіл”. “Blackwhite” має два значення: готовність назвати біле-чорним, і вірити в це, якщо так накаже Партія і звичка ворогів Партії безсоромно стверджувати, що чорне - це біле, всупереч очевидним фактам.

4. Правоохоронні okazіоналізми Орвелла є важливою частиною вигаданої мови, оскільки вони необхідні функціонування ідеології Анґсоца. Thinkpol - “Думпол” (Thought Police, українською - Поліція думок) - репресивний орган тоталітарної держави Океанії. У цих словах можна назвати загальне семантичне значення: поліція, організація з охорони правопорядку. “Thinkpol” займається пошуком та знешкодженням думок злочинців (Thought-criminal). Цей okazіоналізм також є складним і складається з двох компонентів. Сенсотворчим компонентом є criminal, що означає “обличчя, винне у скоєнні злочину”, а thought дає характеристику другому компоненту: який саме злочин скоїв зловмисник. При перекладі українською основи вихідних слів були скорочені.

5. Географічних okazіоналізмів у тексті всього 3 - це назви трьох наддержав Eastasia, Oceania і Eurasia(українською мовою Істазія, Океанія і Євразія), що у стані перманентної війни. Okazіоналізми Oceania і Eurasia утворилися шляхом набуття нового значення вже існуючою лексичною одиницею. Так, у повсякденному житті ми використовуємо слово Євразія як найбільший материк на Землі. У романі “1984” Євразія – це одна з трьох наддержав, яка займає території колишнього СРСР, Європи та Туреччини. Okazіоналізм Eastasia був створений за допомогою словоскладання (безсполучних елементів і флексій), East(східний) та Asia (Азія) - Східна Азія - у повсякденному житті це Східна частина Азії, до якої входять Далекий Схід Росія, Китай, Тайвань, Японія, КНДР , Республіка Корея та Монголія. Як було сказано раніше, у романі це слово використовується для іменування держави, що теж спричинило за собою набуття нового значення. Для перекладу українською мовою були використані методи транскрибування при перекладі слів Eastasia і Eurasia та транслітерації при перекладі слова Oceania.

3.1.2 Дієслова

У ХХ столітті для створення більшої експресивності письменники почали використовувати дієслівні okazіоналізми. І Орвелл не виняток. У своєму романі він також створював дієслова, які показували динаміку розвитку лексики Новомови.

При розгляді семантичного значення okazіональні дієслова поділяються на:

1. Побутові okazіональні дієслова, що були створені для позначення простих фізичних дій. Відповідно до принципу регулярності граматики Новомови всі дієслова мали одну можливу модель утворення минулого часу - ed (thought, stole). Оскільки мета вигаданої мови звужити горизонти думки, у словнику були відсутні синоніми та полісемантичні слова. Одне слово – одне поняття. При перекладі українською такі дієслова вживались в минулому часі.

2. Адміністративні дієслівні оказіоналізми створені Орвеллом, щоб показати читачам як функціонує Мініправа (Minitrue). Серед усіх дієслівних оказіоналізмів ця група зустрічалася найчастіше. Головний герой Вінстон виконує завдання Партії з редактури небажаних текстів. Ось приклад завдання, яке виконує головний герой роману Вінстон Сміт:

“times 17.3.84 bb speech malreported africa rectify
times 19.12.83 forecasts 3 up 4th quarter 83 misprints verify current issue
times 14.2.84 miniplenty malquoted chocolate rectify
times 3.12.83 reporting rewrite fullwise upsub antefiling”

Тут бачимо дієслівні оказіоналізми, утворені з допомогою найбільш типових для стилю Орвелла приставок mal-, ante-. Префікс mal- використовується для позначення заперечення в словах malreport і malquote (неправильно повідомляти і цитувати), тобто malreported означає “повідомлено НЕвірно, хибно”, malquoted - “процитовано НЕвірно, хибно”. Префікс ante- служить як висловлювання передування у часі чи просторі. Таким чином, оказіоналізм antefilling є дієприкметником і набуває значення “до підтвердження”. То upsub "submit to Higher-Ups for approval" (українською- надати на розгляд керівництву) - складноскорочений оказіоналізм є результатом словоскладання скороченого першого компонента up від Higher-Ups і скороченого другого компонента sub від submit. Українською мовою ці неологізми перекладаються описовим прийомом.

3. Політичні оказіональні дієслова характеризують будь-які дії з погляду ідеології Партії. Тож у тексті роману оказіоналізм to goodthink, утворений з допомогою складання слів good “добрий, добропорядний” і think “мислити, розуміти”. Українською мовою цей термін перекладається як “благомисліє”. Використовується описовий метод.

4. Представниками правоохоронних оказіональних дієслів в тексті є - to vaporize і to crimethink. Оказіоналізм to vaporize “перетворювати на пару”, зазвичай не застосовується до людей, у тексті “1984” набув додаткового

значення “страчити злочинця, знищити всю інформацію про нього - стерти сам факт існування”.

3.1.3 Прикметники

Прикметники (епітети) є найбільш широко використовуваним стилістичним прийомом для створення у тексті необхідної автору атмосфери. Але оскільки головне завдання Новомови - зробити думкозлочин неможливим, “звучити горизонти думки”, то Новомові не потрібні синоніми та антоніми, відтінки та ступені порівняння прикметників. Джордж Орвелл створив 20 прикметників зі своєю власною моделлю ступенів порівнянн прикметників та відсутністю смислових відтінків.

Прикметники-неологізми в творі поділяються на:

1. Побутові okazіональні прикметники, що створюються за допомогою афіксального методу словотвору. Приставка *un-* служить для створення протилежного значення прикметників (наприклад, *uncold* - нехолодний), *plus-* і *doubleplus-* утворюють ступені градації якісних прикметників (*pluscold* - дуже холодний, *doublepluscold* - крижаний). При перекладі українською якісних прикметників в найвищому ступені використовується прийом опису з генералізацією. Всі інші прикметники перекладаються пошуком аналогу в українській мові.

2. Адміністративні okazіоналізми представлені прикметниками: *minitruthful* і *minipeaceful* – мініправдивий і мінімирний. До прикметників *truthful* та *peaceful*, утворених за нормами стандартної англійської мови (Старомови), Орвелл додав денотативний компонент *mini*, скорочений від слова *Ministry*. При перекладі був використаний прийом калькування.

3. Політичні (ідеологічні) okazіональні прикметники створюються за допомогою двох способів словотвору – афіксації та зміни значення. Так, *goodthinkful* було утворено за допомогою суфікса *-ful* від okazіонального дієслова до *goodthink*. Суфікс *-ful* утворює прикметники зі значенням таким, що володіє (повною мірою) якістю. Okazіоналізми також утворювалися за винятком всіх небажаних, побічних значень слова. Наприклад, у Новомові

слово free “вільний” використовується лише в одному значенні “Собака вільна від ланцюга”. Воно не вживається у старому значенні, тому що політична та інтелектуальна свободи не існують як поняття, і тому не вимагають визначень.

3.1.4 Прислівники

Прислівники необхідні у тому, щоб точніше охарактеризувати ознаку, дію тощо. Прислівники відіграють роль підсилювачів, надаючи розповіді експресивність та емоційність. І оскільки ця характеристика не узгоджується з основним завданням Новомови, Орвелл вводить лише кілька прислівників.

Оказіональні прислівники Орвелла створюються за допомогою афіксального методу словотвору. Так, Speedwise позначає "швидко, негайно", створений від слова speed "швидкий" і суфікса -wise, який утворює прислівники способу дії. При перекладі українською, використовується прийом спрощення Speedwise - “швидко”.

3.2 Функціонування okazіоналізмів у романі “1984” Дж. Орвелла

Вводячи неологізми в текст роману “1984”, Джордж Орвелл ставив за мету привернути увагу громадськості до негативного розвитку англійської мови, її часткової деструкції. У своєму есе “Політика та англійська мова” він міркує, що впливає на мову, як мова з інструмента для вираження думок перетворилася на інструмент приховування та/або придушення думок і як можна “вилікувати” мову. У зв'язку з цим виникає необхідність розкриття стилістичних функцій okazіоналізмів всередині науково-фантастичного роману-антиутопії.

Як ми вияснили, номінативна функція називає нові поняття, явища та дії, неможливі у реальному світі, але існуючі як антиутопічні реалії. Тому переважна більшість побутових okazіоналізмів є номінативними. Багато okazіоналізмів автор пояснює всередині тексту, але уваги на них не загострює, натякаючи, що в них немає нічого екстраординарного. Наприклад, speakwrite "a speaking-writing machine" - машина розпізнавання та запису голосу, що стоїть у кабінеті кожного співробітника Minitrue (Мініправди -

Міністерства Правди). Номінативною функцією також володіють адміністративні okazіоналізми, що позначають одиниці системи управління Океанією *Miniplenty* - (Міністерство Достатку) та географічні реалії антиутопії (три наддержави - *Oceania*, *Eurasia*, *Eastasia*). Політичні okazіоналізми є термінологічним описом ідеології Партії: двомислення (*Doublethink*) і чорнобіл (*Blackwhite*) як головні принципи Ангсоцу (*Ingsoc*), Новомова (*Newspeak*) як засіб досягнення цих принципів. Для достовірного опису системи суспільства Океанії використовувалися номінативні правоохоронні okazіоналізми, такі як *facescrime* (обличчезлочин - ознака скоєння людиною злочину мислення).

Стилістична функція переважає у граматичних okazіоналізмів - через принцип регулярності Новомови стали розвиватися уніфіковані моделі утворення множини іменників (*man-mans*, *ox-oxes* і т.д.), минулого часу дієслова (*steal-stealed*, *think-thinked* тощо), порівняльною мірою прикметників (*good-gooder-goodest*). Таким прийомом є створення контамінованих форм. У тексті роману автор не використав жоден граматичний okazіоналізм.

Оцінна функція, у зв'язку з особливостями розвитку вигаданої мови Новомови, існує виключно у політичних okazіоналізмів. Відповідно до принципу двомислення (*Doublethink*) деякі політичні словотвори мали двояке значення. Так, слово *to duckspeak* “качкомова” мало два протилежні сенси: 1) крякати по-качиному - говорити невиразно, ідейно не вивірено (негативна конотація), 2) але якщо говорили згідно з ідеологією, то це слово вважалося похвалою (позитивна конотація). *Goodhinkful* - “благодумний” - правовірний від природи, не здатний на злочин навіть у думках (позитивна конотація).

Функція економії мовних засобів розкриває сутність Новомови як мови, понівеченого партійно-бюрократичних лексичних зворотів. Такі okazіоналізми, як *agitprop* і *upsub*, утворені додаванням двох слів “*agitating*” і “*propaganda*” в одному випадку та “*Submit High-Ups*” в іншому, дозволяють зберегти швидкість мови, не дозволяючи партійцю замислитися про сенс вимовленого.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3

У цьому розділі ми класифікували створені Джорджем Орвеллом okazionalizmi і аналізували кожну групу окремо. Нам зустрічались іменники (найбільше), дієслова, прикметники та дуже мала кількість прислівників. Прикметники примітивні та утворюються від іменників, прислівники утворюються за однією моделлю. Це говорить про те, що мова не образна, унітарна. Створення Новомови мало на меті позбавити носія цієї мови уяви, творчого потенціалу, здатності мислити.

Дослідження функцій okazionalizmu - одна з найважливіших проблем неології. Розглядаючи okazionalizm з точки зору їх ролі в тексті роману "1984", ми з'ясували, що номінативна функція okazionalizmів Орвелла властива побутовим, адміністративним, географічним, політичним та правоохоронним реаліям антиутопічного світу. Стилiстична функція представлена граматичними okazionalizмами, внаслідок спрощення мови та уніфікації граматичних форм. Характерологічна функція існує лише в авторських політичних новоутвореннях. І через особливості розвитку Новомови багато характерологічних okazionalizmів мають полісемантичне значення. Функція економії мовних засобів показує зміни у лексиці відповідно до завдання Новомови - звузити межі мислення.

При перекладі okazionalizmів українською мовою використовувались такі прийоми: калькування, транслітерація та транскрибування, і описовий метод. При цьому коли в англійській мові основи двох слів без змін використовувались для утворення нового складного слова, в українській мові додатково використовувався прийом спрощення.

ВИСНОВКИ

Індивідуально-авторські неологізми (оказіоналізми) представляють особливий інтерес для дослідження, так як вони є особливим типом лексичних одиниць, які існують в авторському тексті. Використання оказіональної лексики є яскравим стилістичним засобом.

У цій роботі було розглянуто підходи до визначення поняття “неологізм” та “оказіоналізм”; вивчено функції індивідуально-авторських утворень у художньому тексті; дано класифікації неологізмів залежно від цілей та умов їх створення; описано основні способи перекладу оказіональної лексики.

Досліджуючи питання створення індивідуально-авторської утворень в романі Джорджа Орвелла “1984”, ми дійшли висновку, що він використовує прийоми словоскладання, афіксальний словотвір та скорочення.

У ході аналізу прикладів нами було встановлено, що, окрім основної – номінативної – функції, оказіоналізми також виконують стилістичну та характерологічну функцію: вони є невід’ємною частиною розглянутих текстів науково-фантастичного жанру та допомагають створити авторське бачення картини світу. Крім того, в “1984” оказіоналізми виконують ще одну функцію - економії мовних засобів.

Оказіональна лексика у творі Джорджа Орвелла найчастіше передається українською мовою за допомогою калькування, поєднання калькування, транскрипції та транслітерації та за допомогою описового прийому.

Таким чином, переклад індивідуально-авторських неологізмів у текстах науково-фантастичних творів можна вважати непростим процесом, що потребує різноманітних перекладацьких та лінгвістичних навичок.

Висновки, отримані під час роботи, можуть бути корисними при подальшому вивченні особливостей індивідуально-авторських новоутворень, а також при перекладі оказіональної лексики.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Альошина К. О. Способи перекладу промовистих імен у художній літературі (на матеріалі англійського та українського перекладів науково-фантастичних творів І. Єфремова). Мовні і концептуальні картини світу / К. О. Альошина. – 2013. – С. 33–42.
2. Бусел В.Т. Великий тлумачний словник сучасної української мови. Київ; Ірпінь : Перун, 2005. VIII, 1728 с.
- 3.Гешко Н. Лексико-семантичне поле як системно структурне утворення та методи його дослідження / Наталія Гешко. // Чернівці. – 2014.
4. Гром'як Р.Т., Ковалів Ю.І. Літературознавчий словник-довідник Київ : «Академія», 2006. 752 с. 4.
5. Денисова І. В. Оказіональне слово як одна зі стилістичних особливостей жанру фентезі [Електронний ресурс] / Інна Василівна Денисова // 204. – 2013. – Режим доступу до ресурсу: <http://linguistics.chdu.edu.ua/article/view/77153>
6. Зацний Ю. А. 11 вересня 2001 року і поповнення словникового складу англійської мови / Ю. А. Зацний // Вісник Сумського державного університету. – Суми, 2002. – № 4. – С. 75-79.
- 7.Іллів-Паска І. І. Художні okazіоналізми англійської наукової фантастики: особливості відтворення українською мовою. / І. Іллів-Паска. // Іноземна філологія. – 2014. – №127. – С. 293–300. 40
- 8.Ковтун О. В. Відтворення науково-фантастичного дискурсу А. Азімова в українському перекладі. / Олена Віталіївна Ковтун. // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету.. – 2014. – С. 176–180.
- 9.Костенко Г. Науково-фантастичний дискурс та особливості використання термінів у ньому [Електронний ресурс] / Г. Костенко, А. Сімагіна. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://text-intertext.in.ua/index.php?id=180>
- 10.Кочерган М. П. Загальне мовознавство : підруч. / М. П. Кочерган. - [2-е вид., випр. і доп.]. К. : Академія, 2006.-464 с.
11. Макарчук, О. О. Фантастичний текст: проблема перекладу. / О. О. Макарчук,. // Сумський державний університет.PhD Thesis.. – 2018.

12. Межжеріна Г. В. Структурна організація семантичних одиниць (поле - лексикосемантична група - слово) : канд. філ. наук / Межжеріна Г. В.. – 11 с.
13. Мовознавство. Великий енциклопедичний словник / Відп. ред. В.Н. Ярцева . - М .: Велика Російська енциклопедія, 1998. - 685 с. Електронна книга. Лінгвістика. загальне мовознавство
14. Науменко Л. Practical Course of Translation from English into Ukrainian: навч. посіб. / Л. Науменко, А. Гордєєва. – Вінниця: Нова. Книга, 2011. – 136 с.
15. Погоріла А. Особливості перекладу неологізмів англійської мови / А. Погоріла, О. Тимчук. // Young Scientist. – 2018. – №3. – С. 143–145. 41
16. Стацюк Р. В. Основні підходи до визначення поняття "термін" у сучасній лінгвістичній науці / Р. В. Стацюк. // Науковий вісник ДДПУ імені І. Франка. Серія "Філологічні науки". – 2016. – С. 112–115.
17. Тиха Л. Термінологічна лексика як компонент метафоричних конструкцій / Л. Тиха // Вісник Львівського університету. – 2004. – Вип. 34. – С. 493.
18. Уфімцева А. А. Досвід вивчення лексики як системи / Анна Уфімцева. – М.: Сер. Лингвистическое наследие XX века, 2004. – 288 с.
19. Чумак Г. В. Особливості відтворення термінології у перекладах наукової фантастики. / Г. В. Чумак. – 2020.
20. Шайнер Г. Фантастизми та терміни в науково-фантастичному тексті; принципи взаємодії [Електронний ресурс] / Г. Шайнер, Н. Вільховченко // 4 Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. № 43. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: http://vestnikphilology.mgu.od.ua/archive/v43/part_2/21.pdf.
21. Шапошник О. М. Проблеми відтворення у перекладі жанрових ознак наукової фантастики: лексико-семантичний контекст. / О. М. Шапошник. // Наукові записки Національного університету Острозька академія.. – 2014. – №46. – С. 225–228.

22. Азимов А. Путеводитель по науке. – М.: Центрполиграф, 2006. 2.
- Александрова О.И. Неологизмы и окказионализмы // Вопросы современного русского словообразования лексики и стилистики. Самара, 2004
23. Алефиренко Н.Ф. Фразеология и паремиология: Учебное пособие. М.: Флинта. 2009.
24. Арнольд И.В. Лексикология современного английского языка. – СПб.: СПбГУ, 2003. – 302 с.
25. Ахманова О.С. Словарь лингвистических терминов / О.С. Ахманова. – 2-е изд., стер. – М: УРСС: Едиториал УРСС, 2004. – 571 с.
26. Бабенко Н.Г. Окказиональное в художественном тексте // Структурно семантический анализ: учеб. пособие. Калининград, 1997. – 84 с. 7. Божко Е.М. Квазиреалии мира фэнтези, их классификация и роль в воздействии текста перевода на получателя [Текст] / Е.М. Божко // Научно-технические ведомости СПбГПУ. Сер. Гуманитарные и общественные науки. – СПб., 2011. – № 3. – С. 188–191.
27. Брандис Е.П. Научная фантастика и художественное познание действительности // Художественное творчество. – Л, 1983. 10. Бузаров В.В. Окказиональные образования в функции сказуемого в ответных репликах английского диалога / В.В. Бузаров // Иностранные языки в школе. – М., 1983. – № 6. – 16 с.
28. Виноградов В.С. Введение в переводоведение (общие и лексические вопросы). М.: Издательство института общего среднего образования РАО, 2001. – 222 с.
29. Влахов С. И., Флорин С. П. Непереводимое в переводе. М.: Валент, 2009. – 360 с.
30. Волков С.С. Неологизмы и внутренние стимулы языкового развития / С.С. Волков, Е.В. Сенько // Новые слова и словари новых слов. – Л.: Наука, 1983. – С. 43-57.

31. Гарбовский Н.К. Теория перевода: учеб. / Н.К. Гарбовский. – Москва: Изд-во МГУ, 2004. – 544 с.
32. Голуб И.Б. Стилистика русского языка. – М.: Рольф; Айрис-пресс, 1997. – 448 с.
33. Заботкина В.И. Новая лексика современного английского языка. – М.: ВШ. 1989. 126 с.
34. Земская Е.А. Активные процессы современного словопроизводства/ Е.А. Земская. – М.: Академия, 2000. – 354 с.
35. Кабакчи В.В. Практика англоязычной межкультурной коммуникации [Текст] / В.В. Кабакчи. – СПб.: Союз, 2001. – 475 с.
36. Ковтун Е.Н. Мир будущего в современной научной фантастике: специфика художественной модели // Е.Н. Ковтун // Проблемы исторической поэтики. – Петрозаводск, 2016. – №4. – С. 118–135.
37. Колесникова В.С. К проблеме художественного перевода как речемыслительной деятельности/ В.С. Колесникова. // Мир языка и межкультурная коммуникация. Материалы международной научно-практической конференции. Ч. 1. Барнаул: Изд-во БГПУ, 2001. – 153 с.
38. Комиссаров В.Н. Теория перевода: Лингвистические аспекты. – М.: Высшая школа, 1990. – 253 с.
39. Кубанова Т.А. Картина мира как философское понятие и мировоззренческая система взглядов: история и перспективы изучения / Т. А. Кубанова // Общество. Среда. Развитие (Terra Humana). – Санкт-Петербург, 2011. – №1. – С.189-193.
40. Курбанова Н.А. Трудности при переводе текстов с неологизмами // Молодой ученый. – 2015. – №2. – С. 589-590.
41. Лопатин В.В. Рождение слова. Неологизмы и окказиональные образования: учеб. пособие. М., 1973. – 152 с.

42. Лыков А.Г. Окказионализм и языковая норма//Грамматика и норма. – М.: Наука, 1977. – С.62-83.
43. Михельсон А.Д. Объяснение всех иностранных слов (более 50000 слов), с объяснением их корней. Москва: типография Э. Лисснер и Ю. Роман. – 1877
44. Никитченко Н.С. Лексико-фразеологические и семантические неологизмы. 1985.
45. Пацула Ю.Н. Окказионализмы новейшего времени: структурно семантический и функционально-прагматический аспекты: дис. канд. филол. наук: 10.02.01/ Ю.Н. Пацула. – Ростов н/Д, 2005. – 167 с.
46. Петрашевский, Российская Биографическая Энциклопедия «Великая Россия»,1889
47. Попова Т.В.: Русская неология и неография: Учебное пособие. Екатеринбург, ГОУ ВПО УГТУ-УПИ, 2005.
48. Ханпира Э.И. Окказиональные элементы в современной речи // Стилистические исследования. – М.: Наука, 1972.
49. Card O.S. How to Write Science Fiction and Fantasy. – Cincinnati: Writer's Digest Books. – 1990.
50. Csicsery-Ronay, Jr. I. Seven Wonders of Science Fiction. – 2008. 52. Gilks M., Fleming P., and Allen M. Science Fiction: The Literature of Ideas. – 2003.
51. George Orwell: 1984: Dystopian Science Fiction or Grim Reality. Электронные ссылки:<http://dk.fdv.uni-lj.si/dela/irsic-tomaz.PDF>
52. Malmkjaer Kirsten The Linguistics Encyclopedia / Malmkjaer Kirsten. - London & New York: Routledge, 2006.
53. The Cambridge Encyclopedia of The English Language / Ed. David Crystal. Cambridge : Cambridge University Press, 1995.
54. Tulloch J., Jenkins H. Science Fiction Audiences: Doctor Who, Star Trek and Their Followers. – London: Routledge, Chapman and Hall. – 1995.

55. UPDATING ORWELL'S 1984: A THOUGHTFUL NEW SCI-FI NOVEL FORESEES A DYSTOPIAN FUTURE. Електронне посилення:
<https://malwarwickonbooks.com/thoughtful-new-sci-fi-novel/>

56. Webster's New Twentieth Century Dictionary of the English Language. Unabridged/ Ed. Jean Lyttleton McKechnie. - New-York, 1983.

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

1. Джорд Орвелл “1984” переклад українською Віталія Данвера. Електронний ресурс: <https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=2283>
2. George Orwell “1984” Electronic resource, access source: <https://www.planetebook.com/free-ebooks/1984.pdf>

ДОДАТОК А. ПРИКЛАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ АВТОРСЬКИХ НЕОЛОГІЗМІВ З ТВОРУ ДЖ. ОРВЕЛЛА "1984"

1. *The telescreen received and transmitted simultaneously. Any sound that Winston made, above the level of a very low whisper, would be picked up by it, moreover, so long as he remained within the field of vision which the metal plaque commanded, he could be seen as well as heard. There was of course no way of knowing whether you were being watched at any given moment.*

Телеекран приймав і передавав одночасно. Будь-який звук, який Вінстон видавав вище рівня дуже тихого шепіту, був би вловлений ним, більше того, так він залишався в полі зору, який обмежувала металева табличка, його можна було як побачити, так і почути. Звичайно, не було можливості в будь-який момент дізнатися, чи стежать за тобою.

2. *They were the homes of the four Ministries between which the entire apparatus of government was divided. The Ministry of Truth, which concerned itself with news, entertainment, education, and the fine arts. The Ministry of Peace, which concerned itself with war. The Ministry of Love, which maintained law and order. And the Ministry of Plenty, which was responsible for economic affairs. Their names, in Newspeak: Minitrue, Minipax, Miniluv, and Miniplentyю.*

Це були будинки чотирьох міністерств, між якими був поділений весь урядовий апарат. Міністерство правди, яке займалося новинами, розвагами, освітою та образотворчим мистецтвом. Міністерство миру, яке займалося війною. Міністерство кохання, яке охороняло правопорядок. І міністерство достатку, яке відповідало за економічні питання. Їх назви новомовою: Мінімир, Мініправда, Мінілюб і Мінідостаток.

3. *Doublethink means the power of holding two contradictory beliefs in one's mind simultaneously, and accepting both of them... Doublethink lies at the very heart of Ingsoc, since the essential act of the Party is to use conscious deception while retaining the firmness of purpose that goes with complete honesty... Even in using the word doublethink it is necessary to exercise doublethink.*

Двомислення означає здатність одночасно тримати в свідомості два суперечливі переконання і приймати їх обидва... Двомислення лежить у самому серці Ангсоцу, оскільки основним прийомом Партії є використання свідомого обману, зберігаючи твердість цілі, яка супроводжується повною чесністю... Навіть у вживанні слова двомислення необхідно проявити двояке мислення.

4. The keyword here is blackwhite. Like so many Newspeak words, this word has two mutually contradictory meanings. Applied to an opponent, it means the habit of impudently claiming that black is white, in contradiction of the plain facts. Applied to a Party member, it means a loyal willingness to say that black is white when Party discipline demands this. But it means also the ability to believe that black is white, and more, to know that black is white, and to forget that one has ever believed the contrary. This demands a continuous alteration of the past, made possible by the system of thought which really embraces all the rest, and which is known in Newspeak as doublethink

Ключове слово тут — чорнобіл. Як і багато новомовних слів, це слово має два взаємно суперечливих значення. Застосований до опонента, це означає звичку нахабно стверджувати, що чорне - це біле, всупереч очевидним фактам. У відношенні до члена партії це означає лояльну готовність сказати, що чорне - це біле, коли цього вимагає партійна дисципліна. Але це також означає здатність вірити, що чорне є білим, і більше, знати про те, що чорне є білим, і забути, що хтось коли-небудь вірив у протилежне. Це вимагає безперервної зміни минулого, що стало можливим завдяки системі мислення, яка дійсно охоплює все інше, і яка відома в новомові як подвійне мислення.

5. That was to be expected, since it was unusual for political offenders to be put on trial or even publicly denounced. The great purges involving thousands of people, with public trials of traitors and thought-criminals who made abject confession of their crimes and were afterwards executed, were special show-pieces not occurring oftener than once in a couple of years.

Цього і слід було очікувати, оскільки було незвично, щоб політичні правопорушники були притягнуті до суду або навіть публічно засуджені. Великі чистки за участю тисяч людей із публічними судами над зрадниками та думковими злочинцями, які покійно зізналися у своїх злочинах, а потім були страчені, було особливим шоу, що відбувалося не частіше ніж раз на пару років.

6. Already, at the time when he made his discovery, Oceania was no longer at war with Eurasia, and it must have been to the agents of Eastasia that the three dead men had betrayed their country. Since then there had been other changes -- two, three, he could not remember how many. Very likely the confessions had been rewritten and rewritten until the original facts and dates no longer had the smallest significance.

Вже в той час, коли він зробив своє відкриття, Океанія більше не була в стані війни з Євразією, і, мабуть, три загиблих агенти Істазії зрадили свою країну. Відтоді відбулися інші зміни - дві, три, він не пам'ятав скільки. Дуже ймовірно, що зізнання були переписані і переписані до тих пір, поки вихідні факти і дати більше не мали навіть найменшого значення.

*7. times 17.3.84 bb speech malreported africa rectify
times 19.12.83 forecasts 3 yr 4th quarter 83 misprints verify current issue
times 14.2.84 miniplenty malquoted chocolate rectify
times 3.12.83 reporting rewrite fullwise upsub antefiling*

Таймс 17.3.84 bb промова з африки процитована неправильно, виправити

Таймс 19.12.83 прогнози 3-4 квартал 83 опечатки підтвердити поточний випуск

Таймс 14.2.84 мінідотаток неправильно цитований шоколад виправити

Таймс 3.12.83 звітність повністю переписати до підтвердження

8. It was always at night -- the arrests invariably happened at night. The sudden jerk out of sleep, the rough hand shaking your shoulder, the lights glaring in your eyes, the ring of hard faces round the bed. In the vast majority of cases there was no trial, no report of the arrest. People simply disappeared, always

during the night. Your name was removed from the registers, every record of everything you had ever done was wiped out, your one-time existence was denied and then forgotten. You were abolished, annihilated: vaporized was the usual word

Це завжди було вночі — арешти завжди відбувалися вночі. Раптовий ривок зі сну, груба рука, яка трясє твоє плече, вогники блищать в очах, кільце сурових облич навколо ліжка. У переважній більшості випадків не було суду, не було повідомлення про арешт. Люди просто зникали, завжди вночі. Їм'я вилучалось з реєстрів, усі записи про все, що ви коли-небудь робили, було стерто, ваше колишнє існування було спростовано, а потім забуто. Ви були скасовані, знищені: страта було звичним словом.

9. In any case, to wear an improper expression on your face (to look incredulous when a victory was announced, for example) was itself a punishable offence. There was even a word for it in Newspeak: facecrime, it was called.

У будь-якому випадку, носити неналежний вираз на обличчі (наприклад, виглядати недовірливим, коли оголосили про перемогу) само по собі було караним злочином. Було навіть слово для цього в новомові: обличчезлочин, це називалося.

*10. There is a word in Newspeak,' said Syme, 'I don't know whether you know it: **duckspeak**, to quack like a duck. It is one of those interesting words that have two contradictory meanings. Applied to an opponent, it is abuse, applied to someone you agree with, it is praise.*

У новомові є слово, — сказав Сайм, — я не знаю, чи ти його знаєш: качкомовити, крякати, як качка. Це одне з тих цікавих слів, які мають два суперечливих значення. До опонента – образа, до того, з ким ви згодні - похвала.